

Utajärvi Mustikkakankaan Metsäkanalintuselvitys 2025

Utajärvi

Julkinen versio



Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	16.9.2025	VALMIS	Sanna Räisänen	Sanna Räisänen
2	8.12.2025	Julkinen versio, VALMIS	Sanna Räisänen	Sanna Räisänen

Projekti: Utajärvi Mustikkakankaan
Metsäkanalintuselvitys 2025
Työnumero: 25014885
Asiakas: Utajärven kunta
Versio: 2
Päiväys: 8.12.2025
Tekijä: Laura Haikonen

Sisältö

1.	JOHDANTO	5
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	5
2.1	Selvitysalueen yleiskuvaus.....	5
2.2	Työstä vastaavat henkilöt	7
2.3	Tutkimusmenetelmät	7
3.	TULOKSET	9
3.1	Suosituksset	10
4.	EPÄVARMUUSTEKIJÄT	10
5.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	11
6.	LÄHTEET	11

Taustakartat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2025

Sweco | Utajärvi Mustikkakankaan Metsäkanalintuselvitys 2025

Työnumero: 25014885

Päiväys: 8.12.2025

Versio: 2

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy



Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (biologi FM), Laura Haikonen

Rautatienkatu 33

90100 Oulu

Puh. +358401840345

laura.haikonen@sweco.fi

Sweco | Utajärvi Mustikkakankaan Metsäkanalintuselvitys 2025

Työnumero: 25014885

Päiväys: 8.12.2025

Versio: 2

1. JOHDANTO

Utajärven kunnassa sijaitsevalle maa-alueelle tehdään asemakaavaa, jota varten on tehty luontoselvityksiä vuonna 2024. Alueelle tehtiin keväällä 2025 aikaisempia selvitystöitä täydentävä metsäkanalintuselvitys. Tässä raportissa esitellään selvitysalueella suoritettun metsäkanalintuselvitysten tuloksia. Inventointien pääälajina ovat teeri ja metso, mutta kaikki havainnot kanalinnuista kirjataan. Teerien soidinta on havaittu selvitysalueella aikaisemmin suoritettujen luontoselvitysten yhteydessä (Finnsurvey 2024). Tämä on metsäkanalintuselvityksen raportin julkinen versio, jossa ei esitetä havaintojen tarkkoja sijaintitietoja. Havainnot on esitelty tarkemmin raportin vain viranomaiskäyttöön tarkoitetussa salassa pidettävässä versiossa (Sweco Finland oy 2025)

Metso on suurin metsäkanalintumme, joka suosii elinpiirinään tyypillisesti luonnontilaisia ja vanhoja havumetsiä. Se on varsin paikkauskollinen laji, jonka on todettu rengastusaineistojen perusteella siirtyneen yleensä korkeintaan alle kymmenen kilometrin matkan (Saurola ym. 2013). Suurimmat tunnetut siirtymät ovat kuitenkin peräti 52, 45 ja 26 kilometriä, mutta tällaiset ovat hyvin poikkeuksellisia. Metso pariutuu ryhmäsoitimella, jossa on muutama koiraslintu parittelemassa useiden naaraiden kanssa. Soidinpaikka on lajin kannalta tärkeä osa sen elinympäristöä, ja se on elinehtona vakaalle metsokannalle. Soidinalan laajuus riippuu sitä käyttävien yksilöiden lukumäärästä, minkä vuoksi se voi vaihdella muutamasta hehtaarista jopa kymmeneen hehtaariin. Suomen tuorein kannanarvio on 250 000 paria (Saurola ym. 2013), mutta laji on taantunut merkittävästi eteläisessä Suomessa.

Teeri on yleisesti tavattava metsäkanalintu, joka soidintaa useiden koiraiden ryhmissä avoimilla alueilla kuten avosoilla. Teeren soittimia voidaan tavata myös ihmisvaikutteisilla alueilla, kuten avohakkuilla ja peltoaukeilla. Teeren soidin ei ole yhtä pysyvä kuin metson. Parhaat soidinpaikat kuten suuret luonnontilaiset suoalueet ovat tyypillisesti käytössä vuosi toisensa jälkeen, mutta soidin voi myös siirtyä alueelta toiselle. Etenkin avohakkuut umpeutuvat luonnollisesti taimikoiden kasvaessa, jolloin hakkuuta soidinpaikkanaan käyttävät teeret siirtyvät muualle soidintamaan.

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

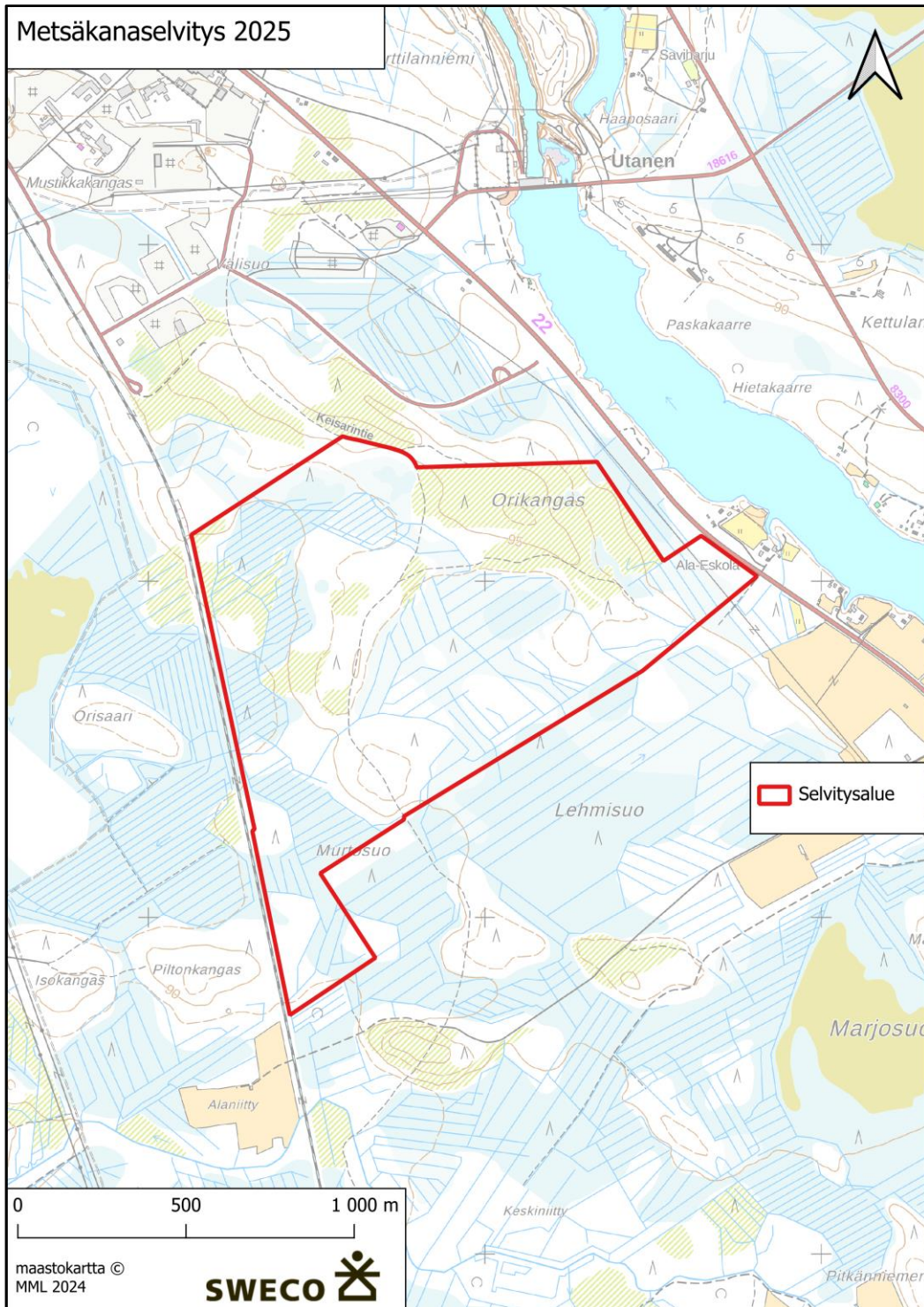
2.1 Selvitysalueen yleiskuvaus

Utajärvellä sijaitseva selvitysalue on kooltaan 135 hehtaaria. Selvitysalue sijaitsee Utajärven keskustaaajamasta noin 4,5 km kaakkoon ja sijoittuu Oulujoen länsipuolelle Kajaanintien ja Oulu-Kajaani junaradan väliin (Kuva 1). Selvitysalueen maasto on ihmisen muokkaamaa: turvemaita on ojitettu tiuhaan, metsät ovat enimmäkseen nuorehkoa talousmetsää ja suuri osa selvitysalueen pohjoislaidasta on melko tuoretta avohakkuuta. Selvitysalueen eteläisellä laidalla on jonkin verran koivuvaltaisempaa syvään ojitettua metsää, mutta muuten metsät ovat hyvin mäntyvaltaisia. Alueen pohjoispuolella rakennetaan uutta tiepohjaa.

Sweco | Utajärvi Mustikkakankaan Metsäkanalintuselvitys 2025

Työnumero: 25014885

Päiväys: 8.12.2025 Versio: 2



Kuva 1. Utajärven Mustikkakankaalla sijaitseva selvityksen kohteena oleva alue.

Sweco | Utajärvi Mustikkakankaan Metsäkanalintuselvitys 2025

Työnumero: 25014885

Päiväys: 8.12.2025

Versio: 2

2.2 Työstä vastaavat henkilöt

Kanalintuselvityksen tekijänä olivat LuTK biologi Erika Salo ja FM biologi Laura Haikonen. Raportoinnista vastasi FM biologi Laura Haikonen. Lopputarkastuksesta vastasi FM biologi Sanna Räisänen.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Selvityksessä keskityttiin teeren ja metson mahdollisten soidinpaikkojen selvittämiseen. Metsojen soidinpaikkoja inventoitiin Metsoparlamentin (www.metsoparlamentti.fi) virallisen ohjeistuksen mukaan. Maastotyöskentelyssä inventoitiin kävellen tutkimusalueen kaikki metson tai teeren soidinpaikoiksi soveltuvat kohteet. Maastotyöt tehtiin 15.4. ja 30.4. Maastotyöt tehtiin ensimmäisellä kierroksella päiväsaikaan keskittyen jätösten ja muiden jälkien löytämiseen. Toisella kierroksella työskentely aloitettiin aikaisin aamulla keskittyen maastossa kuuluvien soidinäänien havainnointiin. Toisella kierroksella havainnointi keskitettiin alueille, jotka ensimmäisen kierroksen havaintojen perusteella arvioitiin soveltuvan soidinpaikoiksi. Inventoinnit tehtiin hyvällä säällä, jolloin tuuli oli riittävän tyyni yksilöiden havaitsemiseksi soitimen huippuaikana. Selvitysten tarkat ajankohdat ja olosuhteet on esitetty seuraavassa taulukossa (taulukko 1).

Maastoinventoinneissa tarkastettiin kohteita seuraavasti:

- Yhtenäiset, yli kymmenen hehtaarin metsäalueet
- Vanhat ja luonnontilaiset havumetsät, joissa puustorakenne harva ja maastoeroja
- Rämeitä reunustavat metsät
- Myös yli 30-vuotiaat ensiharventamattomat männiköt

Maastossa tehdyt havainnot esitetään kartalla.

Käytännössä inventointien aikana pyrittiin tarkastamaan kaikkien soveliaiden kohteiden lumijäljet ja muut merkit kuten jätökset, jotta mahdolliset soidinalueet voidaan haarukoida tarkemmin tai poissulkea. Erityistä huomiota kiinnitettiin lumipaikoilla siipien vetojälkiin, sillä ne liittyvät oleellisesti soitimeen. Yksittäistä jälkeä ei kuitenkaan voida tulkita soidinalueeksi. Lisäksi siipijälkiä voi löytyä myös koiraan päiväreviiriltä, joka on soidinpaikan läheisyydessä. Metson ja Teeren soidin huipentuu huhtikuun lopulla, jolloin tehtiin toinen selvityskierros aikaisesta aamusta lähtien, keskittyen havaitsemaan lintujen soidinääniä soidinpaikoiksi soveltuvilta alueilta.

Taulukko 1. Kanalintuselvitysten ajankohdat ja selvitysten aikana vallinnut säätila.

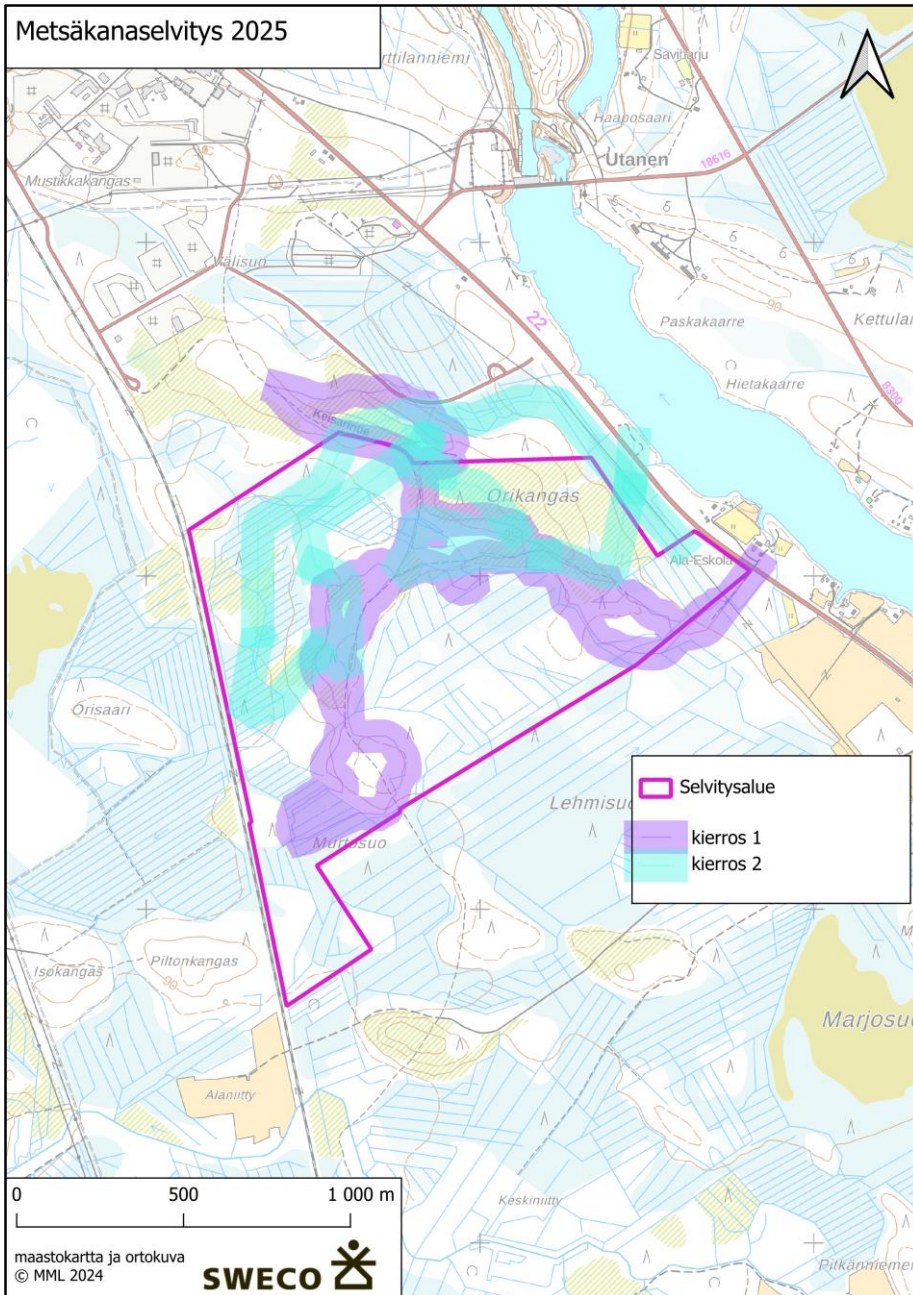
Ajankohta	Lämpötila	Tuuli	Pilvisuus	Auringonnousu
15.4.2025 klo 9.00–14.00	+5 → +9 °C	5 → 5 m/s	0/8 → 0/8	5:42
30.4.2025 klo 4.30–9.30	-10 → +1,5 °C	0,5 → 2 m/s	0/8 → 0/8	4:47

Sweco | Utajärvi Mustikkakankaan Metsäkanalintuselvitys 2025

Työnumero: 25014885

Päiväys: 8.12.2025

Versio: 2



Kuva 2. Kartalla esitetään maastossa kuljettuja reittejä. Kuljetut reitit on suunniteltu tarkastelemalla ilmakuvia ja puuston ikärakennetta kuvaavia kartta-aineistoja.

Sweco | Utajärvi Mustikkakankaan Metsäkanalintuselvitys 2025

Työnumero: 25014885

Päiväys: 8.12.2025

Versio: 2

3. TULOKSET

Tässä metsäkanalinturaportin julkisessa versiossa esitellään tulokset vain karkealla tasolla, ilman tarkempia karttakuvia tai sijaintitietoja, sillä metsäkanalintujen havaintotiedot ovat sensitiivistä lajitietoa, jolla tulee olla ympärivuotinen karkeistus. Sensitiivisen lajitiedon luokittelussa käytetään Suomen Lajitietokeskuksen ohjeistusta (Suomen Lajitietokeskus 2022), joka on tehty häirinnän ja munien keräämisen rajoittamiseksi ja lajien turvallisuuden lisäämiseksi. Tarkat havaintotiedot esitetään raportin salassa pidettävässä vain viranomaiskäyttöön tarkoitetussa versiossa (Sweco Finland oy, 2025).

Maastoinventointien aikana havaittiin kolme metson käyttämää hakomispuuta. Tämä viittaa siihen, että alueella on metson käyttämä päiväreviiri. Kaikki muut havainnot olivat teeren jätöksiä, sekä näkö- tai äänihavaintoja. Muita metsäkanalintuja kuten pyytä tai riekkoa ei havaittu selvitysalueella.

Teeriä havaittiin soitimella neljässä eri paikassa. Teeriyksilöiden määrät jäivät osin epävarmoiksi, koska soidinäännet kuuluivat etäältä ja lintuja ei usein päästy havaitsemaan niitä pelottamatta. Yhdellä kohteella havaittiin kuitenkin samaan aikaan kolme koirasta ja neljä naarasta. Kaikki soidinäänien perusteella tunnistetut soidinpaikat ovat vahvasti ihmisen muokkaamia, aukeita ympäristöjä. Lisäksi teerien ulosteita ja yksittäisiä teeriä havaittiin monessa paikassa selvitysalueella.



Kuva 3. Metson jätöksiä hakomispuun alla.

3.1 Suositukset

Alueella havaitut teeren soitimet sijoittuvat vahvasti ihmisvaikutteisille alueille, joten niiden perusteella ei ole tarpeen tehdä rajoituksia. Alueelta ei löydetty metson soidinkeskuksia tai muuta soidinta. Alueella on kuitenkin havaintojen perusteella ainakin yhden metson päiväreivi. Tämä ei estä maankäytön muutoksia. Metsolle soveltuvaa metsää selvitysalueen kaakon puoleisella laidalla suositellaan kuitenkin mahdollisuuksien mukaan säästettäväksi, sillä tämä edistäisi metsojen säilymistä alueella ja alueen eteläpuolella sijaitsevilla laadukkaammilla metsäkuvioilla.

4. EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Metsojen soidinpaikkakartoituksien epävarmuustekijät liittyvät tyypillisesti lumettomaan aikaan tehtyihin inventointeihin, jolloin esimerkiksi siipienvetojälkiä ei voi löytää sulaneilta paikoilta. Tällöin uloste- ja hakomapuulöydöillä saadaan kuitenkin arvioitua lajin esiintymistä ja tehtyä lopullinen tarkastus soidinaikaan.

Sweco | Utajärvi Mustikkakankaan Metsäkanalintuselvitys 2025

Työnumero: 25014885

Päiväys: 8.12.2025

Versio: 2

Maastokartoituskäyntien aikaan lumen sulaminen oli jo alkanut puiden alta ja hangen pinta oli paikoin sulanutta ja uudelleen jäätynyttä. Lisäksi avoimilla paikoilla kuten hakkuilla ja tiepohjilla lunta oli enää hyvin vähän. Tämä vaikeutti lumijälkien havainnointia. Kanalintujen jätökset kuitenkin näkyivät näissä olosuhteissa hyvin. Maastotyöskentely toisella kierroksella aloitettiin metson soidinhuipun aikaan aikaisin aamulla, jolloin aktiivisen soitimen voi havaita myös lintujen ääntelyn perusteella. Sääolot olivat metsäkanalintujen soidintamiselle suotuisat ja äänen kantavuus oli tyynessä säässä hyvä. Heikentyneestä lumitilanteesta huolimatta epävarmuustekijöitä pidetään vähäisinä. Soidinalueet saattavat kuitenkin vaihdella vuosien välillä muun muassa hakkuutöiden seurauksena. Soidintavien teerikoiraiden tarkkaa määrää ei pystytty varmistamaan, mutta varmuudella voidaan puhua lähinnä yksittäisistä tai muutamista koiraista per soidinpaikka.

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Metsoista tehtiin alueella vain muutama päiväreviiriin viittaava havainto (hakomispuita), eikä soidinpaikkoja havaittu. Selvitysalueella on vain vähän metsolle soveltuvaa soidinympäristöä. Osa varttuneista mäntymetsistä soveltuu metson elinympäristöksi, mutta nämä soveltuvat metsät eivät ole erityisen laaja-alaisia. Soidintavia teeriä havaittiin alueella useilta paikoilta, mutta luonnontilaisia maankäytön suunnittelussa huomioitavia soidinpaikkoja ei selvitysalueelta löydy. Muita metsäkanalintuja ei havaittu alueella.

6. LÄHTEET

Keski-Suomen Metsoparlamentti: Kuinka löydän metsojen soidinpaikan? Metsoparlamentin soidinpaikkaesite. <https://www.metsoparlamentti.fi/julkaisut.html> (luettu 8.9.2025)

Sari Kantinkoski 2024: Utajärven kaava-alueen viitasammakko- ja pesimälinnustoselvitykset sekä luontotyyppi-inventointi, Finnsurvey 2024.

Saurola, P., Valkama, J. & Velmala, W. 2013: Suomen Rengastusatlas. Osa 1. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. Helsinki.

Suomen Lajitietokeskus, 2022. Suomen Lajitietokeskus sensitiivinen lajitieto, lajilista 2022. https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fcms.laji.fi%2Fwp-content%2Fuploads%2F2022%2F12%2FSuomen_Lajitietokeskus_sensitiivinen-lajitieto_lajilista_2022.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK (luettu 11.11.2025).

Sweco Finland oy, 2025. Utajärvi Mustikkakankaan Metsäkanalintuselvitys 2025. **SALASSA PIDETTÄVÄ**



Laura Haikonen, Luontoasiantuntija, biologi FM
Sweco Finland Oy
Oulu